

БИДИ ВЕШТ ИНТЕРНЕТ КОРИСНИК!

ЗАПОМНИ ГИ ОБИЕ 5 КОРИСНИ ПРАВИЛА ЗА ВЕШТО И БЕЗБЕДНО ДА ГИ КОРИСТИШ ИНТЕРНЕТОТ И МОБИЛНИОТ ТЕЛЕФОН.

Прочитај зошто се битни. Прочитај зошто е важно да постапуваш внимателно додека играш компјутерски игри, слушаш музика, откриваш нови информации, "симнуваш" содржини (музика, филмови, спотови и сл.), односно се допишуваш со други на интернет или преку твојот мобилен телефон...

БЕЗБЕДНО

Внимателно на интернет! Не ги давај своите лични податоци, како што се твоето име и презиме, адресата за е-пошта (*e-mail*), телефонскиот број, домашната адреса, фотографии или името на училиштето во кое учиш, на луѓе со кои разговараш на интернет (преку *MSN Messenger, Skype, ICQ, Yahoo! Messenger*, е-пошта или на други канали за комуникација преку интернет).

ЗОШТО?

Чувај ги своите лични податоци кога си онлајн бидејќи никогаш не можеш со сигурност да знаеш каде тие ќе завршат, за што ќе бидат искористени или кој сè може да те најде преку нив. Запомни дека кога ќе пратиш нешто преку својот мобилен телефон или на интернет, тоа многу лесно може да биде копирано или изменето и може да остане на интернет засекогаш.

СРЕЌАВАЊЕ ЛИЦЕ ВО ЛИЦЕ

Среќавањето лице во лице со некој што го познаваш само преку интернет може да биде опасно. Прави го тоа само со одобрување од родителите или старателите, но дури и тогаш - исклучиво во нивно присуство. Или барем земи еден пријател со себе. Не оди сам!

ЗОШТО?

Не чувствувај обврска да запознаеш лично некој што го познаваш само преку интернет. Некои луѓе може да не се тоа што се претставуваат на интернет. Тешко е да се запомни дека оној што го познаваш само онлајн и со кого редовно разговараш, всушност, не ти е пријател. Нормално дека разговарајќи со него долго време го чувствуваш близок. Ако сакаш да го запознаеш лично - задолжително оди со некој од родителите или старател. Во секој случај состанете се на јавно место и преку ден. Прочитај за искуствата на другите на: www.bezbednonainternet.org.mk/iskustva.

ПРИМАЊЕ СОДРЖИНИ

Примањето е-пошта, инстант-пораки или отворањето датотеки, слики или текстови добиени преку интернет од луѓе што не ги познаваш или на кои не им веруваш може да ти предизвика проблеми - тие може да содржат вируси или непријатни содржини кои може да те вознемират.

ЗОШТО?

Ако отвориш, „симнеш“ (анг.: *download*) или прифатиш содржини или е-пошта од луѓе што не ги познаваш, можно е да ја загрозиш својата безбедност или безбедноста на твојот компјутер. Секогаш бриши ги пораките или е-поштата што ја добиваш од луѓето што не ги познаваш, блокирај ги испраќачите на непобарани рекламни пораки по е-пошта (*junk, spam*) или непристојни пораки и инсталирај антивирусен софтвер на својот компјутер.

ВИСТИНИТОСТ НА ИНФОРМАЦИИТЕ

Информациите што ги наоѓаш на интернет може да не се вистинити. Не сè што е на интернет е точно и вистинито. Исто така, некои луѓе со кои комуницираш преку интернет може да лажат за тоа кои се и поинаку да ти се претстават.

ЗОШТО?

Не може да им се верува на сите веб-сајтови или на сите луѓе бидејќи на интернет секој има слобода да пишува што сака! Секогаш споредувај ги информациите што ги наоѓаш онлајн со информациите од други веб-сајтови, книги или луѓето што знаат, за да бидеш сигурен дека се точни. Научи како да ги блокираш луѓето со кои разговараш преку интернет, а за кои мислиш дека те лажат. На овој сајт можеш да прочиташ како да разликуваш на кои веб-сајтови можеш да им веруваш, а на кои не: www.bezbednonainternet.org.mk/doverba.

ЗБОРУВАЈ ЗА ИСКУСТВАТА НА ИНТЕРНЕТ

Доколку некој или нешто на интернет прави да се чувствуваш неубаво, загрижено или на кој било начин те вознемирува, веднаш кажи им на твоите родители, старатели или на некој друг возрасен во кој имаш доверба.

ЗОШТО?

Понекогаш луѓето на интернет прават или кажуваат работи што не се вистинити или се преправаат дека се некои што не се. Понатаму, многу лесно може да се пристапи до бројни непристојни и непријатни веб-сајтови, случајно и ненамерно. Ако некои од овие работи те загрижуваат, никогаш не е доцна да поразговараш за тоа со некој возрасен на кој му веруваш. Тој ќе ти помогне. Можеш да зборуваш со својот родител, старател, наставник, да се јавиш на СОС-телефонот за деца и млади (0800 12222) или да се обратиш во полиција (192).